

Syntheseverslag Webinar: Noodplan en noodpakket voor residentiële zorgcollectiviteiten (19 maart 2026)

1. Context en doelstelling

Het webinar kadert binnen een bredere evolutie naar verhoogde **weerbaarheid in crisissituaties**. Recente gebeurtenissen tonen aan dat zorgorganisaties geconfronteerd kunnen worden met acute verstoringen (bv. uitval van nutsvoorzieningen, evacuaties).

Doel:

Residentiële zorgcollectiviteiten ondersteunen om:

- Minimaal **72 uur autonoom** te functioneren
- De **continuïteit van zorg** te garanderen
- Beter voorbereid te zijn op diverse crisisscenario's
- Vraagt specifieke aanpak voor crisisvoorbereiding

2. Wat is een crisis en wat betekent weerbaarheid?

Een crisis wordt gedefinieerd als:

- Een **acute situatie**
- Met **ernstige verstoring van de werking**
- Waarbij **zorgcontinuïteit in gevaar komt**

Weerbaarheid verwijst naar:

- Het vermogen om **zelfstandig met onverwachte problemen om te gaan**
- Een gedeelde verantwoordelijkheid binnen de organisatie
- **Weerbaarheid start bij "bewustzijn" hiervan**

3. Rollen en verantwoordelijkheden

Crisisbeheer in België is een **gedeelde bevoegdheid**:

- **Zorgcollectiviteit**
→ eerste verantwoordelijkheid voor bewoners en interne organisatie
- **Lokale overheid (gemeente/burgemeester)**
→ openbare veiligheid en noodplanning
- **Vlaamse overheid (o.a. CCVO)**
→ ondersteuning, coördinatie en beleid
- **Federale overheid**
→ nationale coördinatie bij grootschalige crises

Belangrijk: zorgvoorzieningen moeten in de **eerste fase zelf handelen** en snel kunnen schakelen.

4. Noodplan en noodpakket: waarom?

Het initiatief is geïnspireerd door aanbevelingen aan burgers, maar vertaald naar zorginstellingen.

Doelstellingen:

- Voorzien in **basisbehoeften (voeding, water, zorg)**
- Verhogen van **zelfredzaamheid**
- Beperken van impact bij:
 - Stroomuitval
 - Communicatiestoringen
 - Evacuaties

Kenmerken:

- **Niet verplicht - aanbevelingen**
- Flexibel en aanpasbaar
- Beperkte (financiële) administratieve last die groot verschil kan maken
- Focus op **haalbaarheid en effectiviteit**
- Awareness start bij opmaak van het plan

5. Methodologie

De richtlijnen zijn gebaseerd op:

- Internationale voorbeelden
- Afstemming met Vlaamse en federale actoren
- Samenwerking binnen welzijns- en gezondheidssector

6. Kernonderdelen van een goede voorbereiding

6.1 Risicoanalyse

- Identificeer mogelijke risico's
- Analyseer impact op:
 - Infrastructuur
 - Bewoners
 - Personeel
- Voorbeelden:
 - Ligt wzc in overstromings gevoelig gebied? Wat zou dit betekenen als technische ruimtes zich in kelder bevinden? Is er een plan voor de bewoners op de gelijkvloers
 - Er is langdurige stroomuitval waarbij IT niet meer naar behoren werkt. Werken je liften dan nog? Krijg je alle deuren nog open.

- Wat indien er geen toegang is tot digitale medische dossiers? Heb je dan voldoende informatie om juiste zorg en medicatie te voorzien
- Hoe zal communicatie onderling verlopen tussen personeel?
- Risico-analyse met de verschillende profielen binnen je organisatie: directie, zorgpersoneel, IT en logistiek, ...

6.2 Intern noodplan

Afgestemd op de maat van organisatie maar vooral van de bewoners. Maak dit PRAKTISCH en BRUIKBAAR op moment dat het nodig is. Een dik lijvig handboek is daarom niet nodig.

Belangrijke onderdelen:

- Organisatie en leiding: wie mag bv noodprocedure opstarten? Is er back-up voorzien
- Communicatie: wie informeren? Bewoners, personeel, maar ook familie en mantelzorgers
- Stroomvoorziening
- Bewoners en personeel
- Evacuatie
- Psychosociaal welzijn
- Herstel naar normale situatie

Prioriteiten:

- Duidelijke rollen en verantwoordelijkheden
- Flow alarmeringsschema (door iedereen gekend)
- Overzicht bewoners en lijst acute noden van bewoners (vb medicatie)
- Cruciale info (sleutels, contacten) centraal bewaren
- Zet de juiste mensen aan tafel in een noodsituatie

Voorbeelden:

- Wie neemt leiding? Wie is back-up als verantwoordelijke niet bereikbaar is
- Is de noodprocedure bij iedereen gekend? Denk daarbij ook aan nachtploeg. Weten zij wie ze moeten opbellen in geval van een noodsituatie.
- Wie moet er geïnformeerd worden: mantelzorgers – familie-...Is er een overzicht van contactgegevens. Via welke kanalen ga je hen bereiken en wie houdt overzicht over wie er al bereikt is
- Zicht op de bewoners: wat zijn hun acute noden, wat met medicatie en mobiliteit van de bewoners? Zorgzwaarte gekend als digitale systemen het laten afweten. Welke zorg is prioritair?
- Personeel speelt sleutelrol in noodsituatie. Is bij hen de procedure gekend? Is iedereen op de hoogte van essentiële sleutels/toegangcodes/paswoorden/contactlijsten etc. Weten ze noodverlichting te vinden of zaklampen?

- Prioritaire lijst beschikbaar in geval van evacuatie? Welke afspraken al gemaakt met de gemeente of met partners in de buurt.
- Welzijn als aspect niet vergeten

⇒ **Werk klein en stap per stap**

⇒ **Zorg dat de procedure gekend is door iedereen**

⇒ **Prioriteitenlijst bevat zaken die meeste impact hebben. Start daar mee.**

6.3 Noodpakket = middel om zelfstandig te kunnen overleven

Materiële voorbereiding voor crisissituaties:

- Voeding en water: 3 liter drinkbaar water per dag per persoon– lang houdbare voeding die geen elektriciteit vragen. Denk aan alternatieven:
 - Afspraken met lokale leveranciers
 - Denk aan prioritaire leveringen
 - Samenwerken met nabijgelegen voorzieningen
 - Of werk met roterende stock
 - Medische benodigdheden
 - EHBO koffer (plaats waar die bewaard is gekend)
 - Stock medicatie – zuurstof
 - Back-up overzicht belangrijke medische gegevens
 - Communicatiemiddelen
 - Noodradio of noodbatterij
 - Noodstroom en verlichting
 - Zaklampen
 - Reservebatterijen
 - Alternatieven voor stroomvoorziening
 - Beschermingsmateriaal
 - Hygiënevoorzieningen
 - Zeep - incontinentiemateriaal
 - Comfort: warme dekens, spelmateriaal
- ⇒ Het gaat niet om aankopen maar om **slim organiseren**.

6.4 Waarschuwingssystemen = gekend zijn

- Gebruik betrouwbare systemen (bv. BE-Alert)
- Zorg dat personeel deze kan raadplegen (ook ondersteunend personeel en personeel die in nacht werkt)

6.5 Oefenen en actualiseren

Plan heeft pas waarde als het gekend is en geoefend wordt.

- Betrek alle medewerkers
- Start klein en schaal op
- Evalueer en verbeter continu na een oefening of incident: stuur bij waar nodig

Kernboodschap: voorbereiding is een **doorlopend proces**, geen eenmalige actie.

Voorbeeld: Oefen een korte simulatie over stroomuitval. Kort de vraag stellen 'wat als' – of korte bespreking met het team over de rollen en verantwoordelijkheden – is procedure gekend – weet iedereen ze terug te vinden.

⇒ Noodplan is levend document – is iets waar iedereen bij betrokken is

7. Implementatie en verdere stappen

Ondersteuning via:

- Checklists en actiekaarten (korte praktische instructies die zeggen wat er gedaan moet worden in een noodsituatie)
- Info fiches vb contactlijst
- FAQ's : vragen van voor en tijdens het webinar zullen hier worden beantwoord
- Bijkomende webinars over hoe dit praktisch aan te pakken

Toekomst: uitbreiding naar o.a.:

- Huisartsenpraktijken
- Thuisverpleging

8. Belangrijkste conclusies

- De wereld wordt complexer → **voorbereiding is noodzakelijk**
- Zorginstellingen dragen **eigen verantwoordelijkheid in de eerste fase**
- Kleine, praktische maatregelen maken vaak het grootste verschil
- Een goed noodplan is:

praktisch - gekend door personeel - regelmatig geoefend en aangepast

Samenvattend:

Niet panikeren, maar **proactief voorbereiden en blijven verbeteren.**